

SAMARBEJDSKONCERT MED RANDERS KAMMERORKESTER

Aarhus
Symfoni
21/Orkester
/22

Segerstam & Mahler

TITANENS ØJE

27. januar 2022 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Gustav Mahler (1860-1911)

Blumine (1884)

10 min.

Leif Segerstam (1944-)

Minisinfonia nr. 335, til minde om Gunilla Segerstam (2019)

20 min.

P A U S E

25 min.

Gustav Mahler (1860-1911)

Symfoni nr. 1, "Titan" (1889)

55 min.

- 1 Langsam, schleppend – Immer sehr gemächlich
- 2 Kräftig bewegt, doch nicht zu schnell – Recht gemächlich
- 3 Feierlich und gemessen, ohne zu schleppen – Sehr einfach und schlicht wie eine Volksweise – Wieder etwas bewegter, wie im Anfang
- 4 Stürmisch bewegt – Energisch

Varighed i alt ca. 110 min.

MEDVIRKENDE

Leif Segerstam

DIRIGENT

Randers Kammerorkester

William Blake: Angel of the Revelation (Book of Revelation, chapter 10) (1803-5)

TITANENS ØJE

af Christina Blangstrup Dahl

Hos Mahler møder vi altid den største smerte og den største lykke. Og Mahlers første symfoni er ikke bare hans egen første symfoni – den er også begyndelsen på en række symfonier, der ikke er set magen til. Den første symfoni brød alle grænser og får selv i dag publikum til at tabe vejret. Den er banebrydende og bjergtagende, både i sin musikalske mangetydighed og i det aftryk, som den sætter på lytteren. Det er som at stå ansigt til ansigt med selve musikkens væsen. Som en bonus får vi også "Blumine" – en sats, der oprindeligt var en del af den første symfoni.

Vi spiller også musik af en af nutidens kæmper. Den umådeligt produktive Leif Segerstam har skrevet endnu et værk til sin i forvejen enorme samling af symfonier, og vi har fået lov til at opføre den med komponisten selv på dirigentpulten. Denne koncert bliver giganternes møde – også på scenen, hvor samarbejdet med Randers Kammerorkester bidrager til en passende udvidelse af orkestret.

Mahler Blumine

Vi begynder med det, der ikke er der. "Blumine" var nemlig oprindeligt en sats i Mahlers første symfoni, men efter de første par opførelser saksede komponisten den. Efter den tredje opførelse i 1894 forsvandt den således fuldstændig og blev først opdaget

igen i 1966, efter et partitur med satsen blev solgt på auktion og derefter doneret til et amerikansk universitet. For den moderne lytter, der har vænnet sig til første symfonis (nuværende) helhed, kan være svært at tænke denne sats ind i symfonien. Det skyldes måske, at musikken er skrevet til en helt anden anledning. Mahler skrev i sin ungdom musik til et teaterstykke over et populært tysk digt ved navn "Trompetisten fra Säckingen". Satsen indledes da også med en gigantisk trompetsolo. Musikken er poetisk, lyrisk – og ukompliceret på en måde, man sjældent sætter i forbindelse med Mahlers øvrige musik. Heller ikke den første symfoni, så måske er det derfor, den blev taget ud. Vi kender imidlertid ikke den præcise grund; Mahler har givet flere, meget forskellige, men ikke helt overbevisende forklaringer. Men hvorom end alting er, så er det spændende at få chancen for at høre musik af den helt unge Mahler.

Segerstam Symfoni nr. 335

Leif Segerstams musik er nysgerrig, vilter og altid fyldt med ideer – lidt ligesom komponisten selv. Selvom Segerstams adelsmærke som dirigent i høj grad er de store, pompøse værker, er hans egen musik ofte langt mere uhøjtidelig. At høre et værk af Leif Segerstam føles altid som at træde ind i komponistens laboratorium og

overvære hans seneste eksperiment. Det er legesygt og umiddelbart – og ikke sjældent en stor oplevelse.

Leif Segerstams symfoni nr. 335 er skrevet til minde om hans søster Gunilla. ”Tre portioner Segerstamske frit pulserende klangsurfninger,” kalder han selv værket. For ja, Segerstams musik er næsten lige så frodig og vildtvoksende som tankerne bag dem. Hør bare, hvordan han beskriver begyndelsen af værket: ”Satserne begynder synkront; herefter folder tonerne sig ud i en vifte af notations-øer, som påfuglens hale fuldt og hypnotisk tryllebindende udfoldet.” Man skal holde tungen lige i munden, når Leif Segerstam beskriver sin egen musik. Men lad os alligevel vove os ind i hans univers igen: ”Der er ikke tale om en symfoni med satser og tematisk disciplin,” fortæller han om nr. 335. ”Der er tale om en happening – som på oldgræsk: sin-fonia; at lade klinge sammen. Det er nok, at lyde gives liv og svingninger af et symfonisk kollektiv, der har skrevet under på den segerstamske filosofi om, at musik ikke er det, som klinger, men HVORFOR, det klinger som det klinger, når det klinger.”

I musikken ser Leif Segerstam genspejlinger af Sibelius: I anden del er der genklange af Kalevala-motivet fra *Stormen* (den musik, som Sibelius ønskede til sin begravelse), og i denne del får vi også lyden af ”*Tapiola*-lignende skovvinger, der udfordrer skæbnens magt”. I tredje landskab møder vi et sørgeoptog, der ”vokser til englevingebuer, før det sidste store suk à la Skrjabins Prometeusregnbuer.”

”Lyt med åbne sjæle og hjerter,” formaner komponisten os. ”Musikkens magt og kraft er LIV og derfor uudslukkeligt, som Carl Nielsen siger i sin kommentar til den 4. symfoni.” Rådet er hermed givet videre.

Mahler Symfoni nr. 1

1 | *Langsam, schleppend – Immer sehr gemächlich (Langsomt, slæbende – Hele tiden meget tilbagelænet)*

Skoven vågner. Det er svært at forestille sig en mere indfølt, naturalistisk og gennemført idyllisk naturbeskrivelse end første sats i Mahlers første symfoni. Gøgen kukker, og den lille skovsti snor sig malerisk gennem skov og eng. Temaet bruger Mahler også i sin *Lieder eines fahrenden Gesellen*, og teksten er her: ”Jeg gik over engen her til morgen; duggen hang stadig på græsstråene. Den muntre finke talte til mig.”

Hvis man nogensinde gør den fejl at sætte symfonien her på og stoppe efter et kvarter, så ville man tro, at Mahlers eneste mål her i livet var at beskrive fugleliv og jagtsignaler så naturtro som overhovedet muligt. Og man kunne ikke tage mere fejl.

Mahler er nemlig modsætningernes musik. I hans musik finder vi igen og igen kontraster. Som vi så i begyndelsen af satsen maler han gennemført fuldendte idyller – blot for få øjeblikke senere at introducere mørkere og mere truende klange. Det er dog ikke så fremherskende i denne sats, men vi møder det – også

helt i satsens allersidste sekunder, hvor pauken stikker et truende hoved frem.

2 | *Kräftig bewegt, doch nicht zu schnell, Recht gemächlich (Kraftigt bevæget, men ikke for hurtigt, Ganske tilbagelænet)*

Schwung. Og så lidt mere schwung. Begyndelsen af anden sats emmer af lårklaskende folkedans og alpehorn. Man kan ofte føle, at Mahler griber tilbage til noget primalt i sin musik – og i disse takter er det den rene, skære fysikalitet i dansemusikken. Ikke helt uden bitoner; oboerne spiller med instrumenterne hævet, så vi får en mere skinger klang end sædvanligt, og strygernes eftertryk er groft snarere end muntert. Accenterne – altså eftertrykket på nogle toner – er overdrevet til det groteske, og vi ved ikke helt, om vi er vidne til en usædvanligt løssluppen komsammen eller noget langt mørkere.

Mahler bruger i det hele taget tit musik, som vi allerede kender. Hans symfonier er spækket med jagtsignaler og folkedans – hverdagens musik. Lånene har to funktioner: Dels fortæller de os omgående, præcis hvor og i hvilken kontekst vi befinder os. De sætter med andre ord en stemning, som på grund af lånenes velkendthed går lige ind hos lytteren.

Men deres anden funktion er måske mere interessant. For idet vi hører dem, bliver vi også bevidste om, at vi netop hører musik – musik, der gennem tyveriet også forholder sig til (den musikalske) verden omkring os og peger på den. Lånene skaber en afstand, og afstand skaber som

bekendt overblik – i musikkens tilfælde et overblik, som vi ikke ville få, hvis vi var begravet i romantiske fraser. Pludselig bliver løjerne (og lånene) afløst af et langt blidere mellemstykke. Igen citerer Mahler fra *Lieder eines fahrenden Gesellen*, denne gang fra den sidste sang: ”Under et lindetræ fandt jeg for første gang ro i søvnen” (lindetræet er et symbol for døden). Men det er kun en stakket frist, før orkestret igen bryder løs, som en gigantisk, uafvendelig musikalsk maskine, hvis kræfter kun med nød og næppe lader sig tøjle af dirigenten.

3 | *Feierlich und gemessen, ohne zu schleppen – Sehr einfach und schlicht wie eine Volksweise – Wieder etwas bewegter, wie im Anfang (Højtideligt og tilbageholdt, uden at slæbe – Meget enkelt og almindeligt som en folkesang – Igen noget raskere, som i begyndelsen)*

I starten af tredje sats bliver det slået fast, at intet er som før. Og Mahler bruger sine velkendte redskaber til det: Kendt musik – og mødet mellem lys og mørke.

Satsen starter med en bassolo, og allerede dér er verden af lave. Meget kunne man byde datidens publikum, men ikke noget så plebejisk som en bas i en solistrolle. Oven i købet er der så melodien. For hvis den lyder bekendt, så er der en god grund til det: Det er såmænd Mester Jakob – men spillet i mol. Mahler har således taget både solistrollen og musikken – og vredet dem en omgang. De fordoblede blæsere giver en sært skinger klang, der forstærker uhyggen i den langsomme

opbygning. Det bliver ikke mindre sært, da soloen går over i en klezmer-inspireret reminiscens fra førstesatsens nuttede alpelandskaber – men nu i noget, der næsten er en groteske.

I en af de omvendinger, der kan få det til at svimle for lytterens indre musikalske og filosofiske kompas, får vi igen et strejf af den blideste, mest henførte nattemusik. Det er som et drømmesyn, der da heller ikke varer ved, men i stedet leder tilbage i ”Mester Jakob”-melodiens vrangverden, der stille ebber ud.

4 | *Stürmisch bewegt – Energisch* (Stormfuldt bevæget – Energisk)

At krænge sin sjæl ud. Det er, hvad der sker i starten af fjerde sats. Det er som om alle de mørke kræfter, som vi kun har skimtet glimtvis i de første sats, her får lov at få frit løb i et stormløb af en karakter, der truer med at overvælde både os og musikken selv. Det er overvældende og overvældende vildt. Og alligevel – selv efter en sådan udladning af vildskab – befinder vi os få minutter senere i en idyllisk pastorale af en scene, som næppe overgår af første sats.

Men intet er stabilt i denne sats, og roen afløses igen af vildskab, der igen dæmpes. Bemærk for øvrigt temaet i trompet og basun her. Det er ganske svagt, men det er – helt bogstaveligt – begyndelsen på enden; det er nemlig satsens slutning, der foregribes allerede her. Men omskifteligheden er mere end noget andet denne sats' kendetegn, og vi får igen lov til at svælge i den idyl og de løfter om fred, som første sats afgav.

Slutningen af satsen indvarsles af dramatiske strygere signaler, og uroen breder sig ganske langsomt igennem orkestret. Satsen slutter i en orgastisk, altomfavnende slutning. ”Som en naturlyd”, skriver Mahler over symfoniens begyndelse. ”Som en naturkraft” er måske snarere måden, hvorpå den slutter. Musikken går op i et flammehav af triumferende lys.

Men hvad er det egentlig, der mødes i Mahlers symfonier? Lys og mørke, ja, det er forholdsvis enkelt at høre. Men der er også noget mere begravet i musikken – eller rettere: Musikken skifter mellem at lukke os ind i en fuldkommen musikalsk verden, et paradisisk lykkeland, hvor ikke en tone er sat forkert – og så pege på noget uden for denne verden. Spørgsmålet – og det er ikke et, man sådan lige besvarer – er, hvad denne kontrast gør, både ved musikken og ved lytteren.

Det sidste er måske det letteste at besvare (af to svære og dybt personlige spørgsmål): Kontrasten mellem lys og mørke gør os opmærksomme på, at begge dele eksisterer, og stiller spørgsmålstejn ved, hvorvidt nogen af delene kan eksistere i ren form. Det kan lyde som en selvfølge, men det er det ikke for en trænet lytter. Vi har nemlig – bogstaveligt talt gennem hundredevis af år – erfaret, at mørket kan sejre gennem den ene molafslutning efter den anden. Og på samme måde har vi lyttet til triumferende durafslutning efter triumferende durafslutning. Vi har hørt absolutter – og nu kommer Mahler så og fortæller os, at virkeligheden er langt mere komplice-

ret end som så. Det er en helt ny måde at opleve musikken på, og den kræver, at vi tager et grundigt kig på vores egne forudfattede meninger om, hvad musik er for noget, og hvordan den påvirker os.

Og hvad gør Mahler så ved musikken selv? Ja, han gør to ting: Han viser os, at den kan være fuldendt – og så viser han os også, at denne fuldendthed blot er en illusion, noget, som vi ikke kan opnå. På den måde er Mahlers musik umådeligt moderne, forstået på den måde, at

den har en bevidsthed om sig selv, sin rolle i verden – og denne verdens forgængelighed. Det er ikke noget, der er begrænset til denne symfoni, men i stedet en historie, der strækker sig over alle Mahlers symfonier. Dette er blot begyndelsen. Men hvilken begyndelse.

Rigtig god koncert.

WWW.AARHUSSYMFONI.DK

Leif Segerstam DIRIGENT

Leif Segerstam er født i 1944. Han er uddannet på Sibelius akademiet som violinist, pianist og dirigent. Efterfølgende har han studeret direktion på Julliard School of Music i New York.

Listen af orkestre Segerstam har været tilknyttet er alenlang. Bl.a. har han været chefdirigent for Helsinki Filharmonikerne, DR Symfoniorkester og det østrigske radioorkester, samt gæstedirigent for orkestre som Chicago Symphony og Los Angeles Filharmonikerne. Han er professor ved Sibelius akademiet i direktion – og listen af prominente elever er, ikke overraskende, også lang.

Udover sin rolle som dirigent er Leif Segerstam en komponist med et svimlende antal orkesterværker på CV'et – i skrivende stund mere end 340 symfonier. Ikke overraskende har han modtaget Nordisk Råds Musikpris (1999) for sit utrættelige virke for Nordisk musik.

Fra sæson 2021-22 er Segerstam tilknyttet Aarhus Symfoniorkester som æresdirigent med to årlige produktioner.

Segerstams rolle som æresdirigent samt de medfølgende koncertaktiviteter og indspilninger er muliggjort af støtte fra Det Obelske Familiefond og Augustinusfonden.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Ian van Rensburg
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Hanne Holt Nielsen
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Hayato Ishibashi
Clara Richter-Bæk, RKO
Nicholas Sublet, RKO
Peter Clemson, kontrakt
Ida Spang-Hanssen, assistent

VIOLIN II

Sarah Foldager
Birgitte Bærentzen Phil
Marta Wisniowska-Mruk
Jens Astrup
Charlotte Hald Lauridsen
Pernille Jönsson Nüchel
Agnes Hauge, RKO
Romane Queyras, RKO
Sonja Lind, kontrakt
Olga Rosca-Marcov, kontrakt
Lada Fedorova, assistent
Hanne Askou, assistent

BRATSCH

Sune Ranmo, assistent
Nikolaj Lind Pedersen
Eva Paulin
Lise Pehrson
Atico Razera
Esben Kjær, RKO
Olga Goija, RKO
Zane Sturme, kontrakt
Mikkel Schreiber, assistent
Kirsten Buus, assistent

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Chiao-Hui Hwang
Rebecca Fuglsig, RKO
Muriel Cellier, RKO
Malthe Højager, assistent

KONTRABAS

David McIlfratrick
Erik Higgins
Christian Jørgensen
Poul Erik Jørgensen
Frank Christensen
Ole Ulvedal, RKO

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Judith Wehrle
Marianne Leth, RKO
Marianne Clemens, assistent

OBO

Oliver Nordahl
Malene Bjerg Poulsen
Jette Kristensen, RKO
Pina Mohs, assistent

KLARINET

Andrea Scaffardi, assistent
Vibeke Kærsgaard Lembcke
Kristian Flagstad
Bue Skov Thomassen, RKO

FAGOT

Eric Beselin
Søs Kjeldgaard, RKO
Daniel Handsworth, kontrakt

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Cooper
Carsten Adrian
Jari Kamsula
Klaus Gottlieb
Stephen Craigen, RKO
Jessica Hill, assistent

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Martin Schuster
Sarah Owens, assistent

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen, kontrakt

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Nikolai Petersen, kontrakt
Rasmus Clemens, assistent

SLAGTØJ

Anders Lynghøj
Klaes Nielsen, kontrakt
Eppu Hietalahti, kontrakt

HARPE

Sophia Warczak, assistent
Joost Schelling, assistent

KLAVER

David Strong, assistent

RKO = Randers Kammerorkester

Bliv fadder

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Barslund A/S
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa.
- » BoostPLM
- » C.F.Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » Danske Andelskassers Bank
- » Fa. Benny Rasmussen
- » FO-Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » Gorrissen Federspiel
- » Holst, Advokat
- » INTERLEX Advokat
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Keld T. Lauritsen Holding APS
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Linco Holding A/S
- » MEGAGROUP Holding Aps
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » PDS Holding A/S
- » Per Aarsleff Holding A/S
- » Pressalit A/S
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – personaleforeningen
- » Schouw & Co A/S
- » Stantræk A/S
- » Steffen Ebdrup Invest aps
- » Stibo A/S
- » Stibo-Fonden
- » Stormagasinet Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandi – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Aarhus Oliefabriks Fond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

Vær med til at støtte AARHUS SYMFONIORKESTER

Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Optaktsholder 3. februar:
Organist og pianist
Lene Buch Rasmussen

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

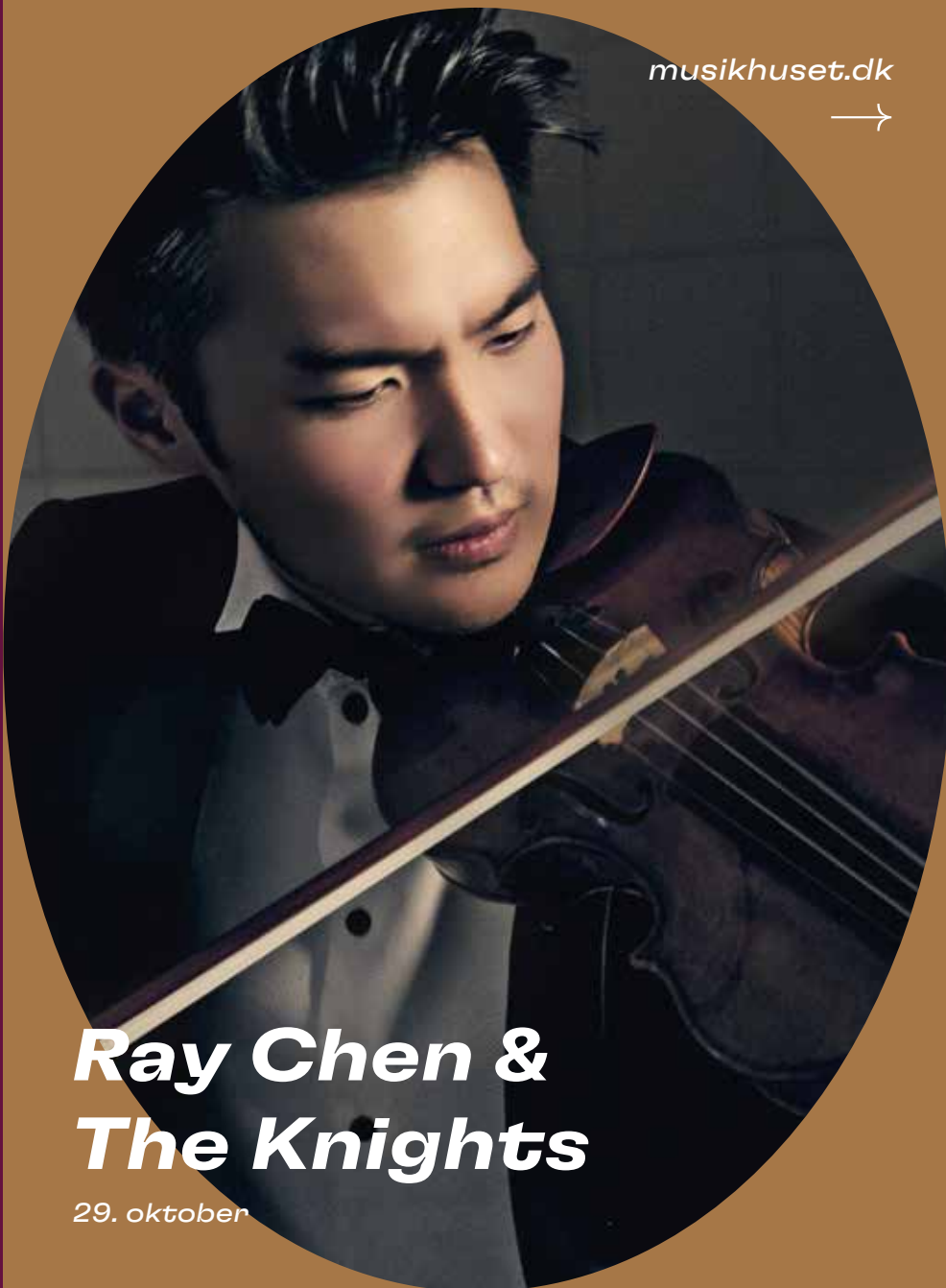
eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med
de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

Ray Chen & The Knights

29. oktober

Det Kongelige Kapel Ungdommelige mesterværker 29. apr
En symfoni til Aarhus 19. juni
De fire årstider efter Vivaldi Karl Aage Rasmussen og
Concerto Copenhagen 8. oktober